

**ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ**

Д О К Л А Д

към

**Проект на НАРЕДБА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА И РЕДА ЗА ВОДЕНЕ,
СЪХРАНЯВАНЕ И ДОСТЪП ДО ЕЛЕКТРОННИТЕ ДЕЛА И НАЧИНЪТ НА
СЪХРАНЯВАНЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВАТА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИТЕ
СРЕДСТВА ПО ДЕЛАТА, КАКТО И ВЪТРЕШНИЯТ ОБОРОТ И
СЪХРАНЯВАНЕТО НА ДРУГА ИНФОРМАЦИЯ, ОБРАБОТВАНА ОТ
СЪДЕБНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Предлаганият законопроект е изготвен в изпълнение на разпоредбата на чл. 360и от новата Глава 18а „Удостоверителни изявления и процесуални действия в електронна форма“ на Закона за съдебната власт (ЗСВ), обн. ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 09.08.2016 г., с който, като част от общите му правомощия, свързани с въвеждането на електронното правосъдие, Пленумът на Висшият съдебен съвет (ВСС), след съгласуване с министъра на правосъдието, е натоварен с определянето на:

- организацията и редът за водене, съхраняване и достъп до електронните дела;
- начинът на съхраняване на доказателствата и доказателствените средства по делата; както и

О вътрешният оборот и съхраняването на друга информация, обработвана от съдебната администрация.

С проекта на наредба се указва, че всички данни за факти, процеси, както и всички служебни технически данни, необходими за извършване на удостоверителни изявления, издаване на актове и извършване на всички други предвидени в закона процесуални действия в електронна форма, се поддържат със средствата и в средата на информационните системи на органите на съдебната власт. Това общо правило кореспондира пряко с разпоредбите на чл. 360а, чл. 360ж и чл. 360з ЗСВ, които поставят акцент върху изцяло електронната форма и електронния обмен на информация във връзка с осъществяването на процесуални действия, извършването на удостоверителни изявления и издаването на актове от страна на органите на съдебната власт. Създаването на необходимите правни, организационни и технически мерки за разработването на информационните системи на органите на съдебната власт е поставено в кръга от правомощия на пленума на Висшия съдебен съвет, докато оперативната работа (поддържането на актуални данни) с тях е отредено на административните ръководители на съответните органи.

С проекта на наредба се обръща специално внимание на видовете данни, методите за обработката им, създаването и осигуряването на достъп до тях и правата на отделните групи потребители, които следва да се поддържат от информационните системи на органите на съдебната власт. Въвежда се ограничение при обработката на електронни документи, електронни доказателства и електронни доказателствени средства, съдържанието им да се съхранява и достъпът до него да се управлява единствено със средствата на информационните системи на органите на съдебната власт. Създават се правила и ясно се разграничават случаите, в които се обработват данни, свързани с електронни доказателства и доказателствени средства, от една страна, и такива, свързани с обработване на данни за доказателства и доказателствени средства, за които материалният носител има правно значение, или такива, които поради естеството си не могат да се преобразуват в електронна форма – от друга.

Въвежда се също така и минимален обхват на данните, които се

обработват във връзка с изпълняваните със средствата на информационните системи на органите на съдебната власт задачи (наименование и кратко описание на задача; данни за възлагащ и изпълнител на задача; момент на започване и приключване на нейното изпълнение – планирано и ефективно, и т.н.). Предвижда се допълнително детайлизиране на предпоставките пред техническата функционалност на информационните системи на органите на съдебната власт да се осъществи посредством нарочно решение на пленума на ВСС, с което да се определят номенклатура на задачите, включваща удостоверителните изявления, актовете и предвидени в закона процесуални действия в електронна форма. Възприемането на този подход, позволяващ съществена степен на гъвкавост при взимането на решения в една или друга посока, произтича от обстоятелството, че това са въпроси, пряко свързани с моделирането на работните процеси и логическата архитектура на софтуерните продукти.

Проектът на наредба въвежда новото понятие „електронна преписка“ (съдебна или прокурорска) - набор от свързани структурирани данни, който съдържа всички електронни документи и информация, създадени или предоставени във връзка с и до момента на образуването на електронно дело (съдебно или прокурорско) – и определя неговото съдържание, чрез изброяване на минималния обхват от данни, които информационните системи на органите на съдебната власт следва да поддържат: вид на преписката, обозначаващ тематичната насоченост на документите в нея; пояснение към преписка - разширено представяне на тематичната насоченост на документите в преписката (като пояснение се въвежда при необходимост); уникален идентификатор на преписка, съвпадащ с уникалния регистров номер на инициращия документ; официален раздел; вътрешен раздел (раздел на преписката, в който са класирани създадените документи, но с все още незавършен цикъл на обработка, помощни и други документи, имащи отношение към тематиката на преписката); помощен раздел (раздел на преписката, в който са класирани само документи, които са извадени поради грешка или друга причина от официалния раздел); статус (етап на изпълнение от вида „висяща“, „чакаща“ или „решена“); приложим регистър или книга, съобразно тематичната насоченост на преписката; време на създаване на преписка (регистрира се автоматично при създаване на

преписка и не подлежи на последващи промени); създава преписката (данни, идентифициращи чрез информационната система служителя, създава преписката).

Същевременно със законопроекта се доразвива установеното с ЗСВ разбиране за електронно дело – от гледна точка на минималния обхват от данни, които информационните системи на органите на съдебната власт, следва да поддържат: уникален идентификатор на всяко създавано дело; уникален идентификатор на съда; номер на делото; вид на делото; предмет на делото; информация за избор на съдия докладчик по делото във връзка със случайното разпределение на делото; специфични данни за страните и участниците по делото съобразно неговия вид; данни за процесуален представител; статус на делото; съдия докладчик по делото; съдебен състав, отделение, колегия по делото; прокурор по делото; данни на насрочени и проведени съдебни заседания; вид на заседанието; призовани лица; резултат от разглеждане на делото; съдебни актове; правни основания на издадените съдебни актове; данни за дело, разглеждано от предходни инстанции; информация за орган на съдебната власт или друг орган, на който се изпраща за изпълнение; информация за номер на наказателно производство и номер на престъпление съгласно стандартите на Единната информационна система за противодействие на престъпността за наказателни дела, когато е приложимо; официален раздел; вътрешен раздел (раздел на делото, в който са класирани документи, създадени във връзка с производството по делото, но с все още незавършен цикъл на обработка, помощни и други документи, имащи отношение към тематиката на делото); помощен раздел (раздел на делото, в който са класирани само документи, които са извадени поради грешка или друга причина от официалния раздел); приложим регистър или книга, съобразно вида на делото; данни, указващи дали информацията за дадено дело трябва да бъде вписана в даден регистър, съобразно вида на делото (в тези случаи вписването се извършва автоматично); време на образуване на делото (регистрира се автоматично при образуване на делото и не подлежи на последващи промени); образувал делото (данни, идентифициращи чрез информационната система образувалия делото, като данните се регистрират автоматично и не подлежат на последващи промени).

Съотношението между електронна преписка и електронно дело се проявява особено силно що се отнася до положенията на законопроекта, свързани с правилата за обмен и достъп до данни. Установен е принципът, че обменът на данни между вътрешните потребители в рамките на информационна система на органа на съдебната власт, както и между отделните информационни системи на органите на съдебната власт, се извършва чрез създаване на достъп до тях, като за всяко създаване на достъп се регистрират автоматично и по начин, неподлежащ на корекция или унищожаване, данни за създателя му, времето на създаването на достъпа и неговия срок. Що се отнася до обменът на данни с информационни системи на други държавни органи, проектът на подзаконовия акт препраща към правилата на наредбата по чл. 360е от ЗСВ. Основанието за това произтича от разпоредбата на чл. 360л, ал. 3 във връзка с чл. 360е, ал. 1 от ЗСВ. Що се отнася до конкретните способности за осъществяване на достъпа и обмена на данни с външни потребители (независимо от това дали се касае за публично-или частноправни субекти), се указва, че за тези цели ще бъде използвана функционалността на Единния портал за електронно правосъдие по чл. 360в, по аргумент от съдържанието на неговите ал. 2–4. В тази връзка кръгът на лицата, които имат достъп до съдържанието на електронна преписка или електронно дело, е ограничен съобразно тяхното качество. По отношение на електронните преписки това ще са: автор и/или титуляр на инициращия документ, съответно - лицата, сочени като насрещни страни, ответници или срещу които престои да бъде образувано производството, процесуалните им представители, както и всяко друго лице, което съобразно приложимия процесуален закон има право на такъв. Достъп до съдържанието на електронно дело се предвижда да получават регистрираните външни потребители, притежаващи съответно процесуално качество.

В допълнение към горното, със законопроекта се въвежда изричната забрана за обмен на данни чрез копиране и изпращане на копието. Тази забрана не е абсолютна и действието ѝ може да бъде изключено в онези случаи, в които са налице обстоятелства от изключителен характер. Предвид многообразието на житейските хипотези и обстоятелството, че понятието „обстоятелства от изключителен (или извънреден) характер“ е разпространено в българските гражданско- и административноправни

системи, е предпочетено същото да не бъде ограничавано в рамките на изрична дефиниция. Същевременно, доколкото проектът на нормативния акт е пряко свързан с технико-технологични измерения на електронното правосъдие, се подразбира, че се касае за изключителни обстоятелства от технически характер. В този смисъл е оставена възможност преценката за прилагането на изключението да се извършва от административните ръководители на органите на съдебната власт, съобразно конкретните обстоятелства, препятстващи използването на информационни и комуникационни технологии. В тази връзка е и установения принципен момент, засягащ съотношението между електронна преписка и електронно дело, с въведеното правило, че електронно дело се създава при наличие на предпоставките за образуване на дело съгласно приложимия процесуален закон и чрез превръщане на съдържанието на официалния раздел на преписката, по която се образува делото, в съдържание на официалния раздел на електронното дело. Това правило представлява пряко отражение на предвиждания способ за обмен на данни – чрез създаване на достъп до тях, а не чрез копиране и изпращане. По този начин се цели решаването на следните задачи: на първо място – гарантиране на актуалността, интегритета, точността и унифицираността на обработваните данни, които гаранции, освен свързаните чисто правнорелевантни ефекти, са и безусловни предпоставки пред осигуряване на възможност за автоматизиране на процесите, в случаите в които това е практически осъществимо; и на второ място – постигане на възможност за оптимизирано използване на нужната системна и комуникационна инфраструктура, като се елиминира необходимостта от това всеки съответен орган на съдебната власт да съхранява едни и същи вече събрани и съхранявани данни. Пряко отношение към този елемент от предлаганата подзаконова уредба имат и проекто-разпоредбите, свързани със съхраняването на данните чрез средствата на Специализираната среда за съхранение на електронни преписки и електронни дела и Специализираната среда за съхранение на електронни доказателства и доказателствени средства.

На следващо място, проектът на наредба отделя специално внимание на реда, свързан със създаването, обработката и издаването на електронни документи и документи на хартиен носител. В този смисъл законопроектът

указва, че етапите и същността на обработката на електронния документ се описват чрез задачата, по която е създаден документът, а като задачи в информационните системи на органите на съдебната власт се описват:

- всички разпореждания на съдия, постановени в открити, закрити и разпоредителни заседания;
- всички резолюции, направени от съдии по делата и от лица с ръководни функции в орган на съдебната власт, извън делата;
- разпореждания и резолюции, постановени от прокурор и следовател;
- всички заповеди на лица с ръководни функции в орган на съдебната власт; и
- всички други функционални задължения на съдебната администрация съгласно вътрешните правила на органа на съдебната власт.

Указва се, че обработката на електронни документи по електронните преписки и дела следва етапите на производството съгласно процесуалните закони и вътрешните правила в органите на съдебната власт. Въведено е правилото, че възлагане на задача се осъществява с писмено разпореждане, извършено със средствата на информационните системи на органите на съдебната власт. За тази цел информационните системи на органите на съдебната власт следва да осигуряват възможност за проследяване етапите на изпълнение на задачата с поддържане на статус на изпълнението и следва да поддържат функционалност за автоматично отразяване на: дата на започване изпълнението на задачата; дата на приключване изпълнението на задачата; данни за автора, създал и обработил документа; и електронен документ, резултат от изпълнението на задачата. Самият процес на обработката на електронни документи се изразява в генериране на съответния образец и попълване на допълнителни данни в съответствие с дадените указания или в зависимост от естеството на задачата. Правилата, регламентиращи обработката на електронни документи, включват и възможност за изразяване на становище (резолюция), в случаите в които това е допустимо. Основен момент, свързан с изпращането на създаден, обработен и издаден електронен документ, е посочването на основните способи за това - изпращане на документа или информация за неговото изтегляне на посочен от адресата

електронен адрес. Във всеки случай възможността за получаване по електронен път на електронно изявление, акт или извършено процесуално действие от страна на орган на съдебната власт, е обвързано с наличието на съгласие от страна на адресата. Въвежда се изискването за създаване на възстановяващ файл за всеки изпратен документ, за който се обработват данните, свързани с: време на изпращане (автоматично регистрирано време на извършване на действията по изпращане); среда и адрес на изпращане; получател на подписан документ (данни, идентифициращи чрез информационната система на органа на съдебната власт адресата на документа); пълно архивно копие на съдържанието и описанието на съгласувания документ, по който е създаден документът за подписване, ако има съгласуване; пълно архивно копие на съдържанието и описанието на екземпляра за издаване; и файлът със съдържанието на създадения подписан електронен документ или указател за достъп до него. В случаите, в които адресатът не се е съгласил да получава електронни изявления от страна на органите на съдебната власт, с проекта на наредба е предвиден и ред за издаване и изпращане на документи на хартиен носител, при който се запазва установения със ЗСВ принцип, свързан с ограничаване на оборота на хартиени документи.

Що се отнася до съхраняването на електронните дела, електронните преписки и електронните доказателства и доказателствени средства, със законопроекта се предвижда създаването на две отделени, както една от друга, така и от информационните системи на органите на съдебната власт, централизирани и специализирани среди:

- Специализирана среда за съхранение на електронни преписки и електронни дела и
- Специализирана среда за съхранение на електронни доказателства и доказателствени средства.

Те се определят като самостоятелни информационна и комуникационни среди, в които не се допуска обработка на съдържанието на съхраняваните данни, чиято функционалност е свързана преимуществено със съхранение и осигуряване на: достъп до структурирана информация и обмен на данни с информационните системи на органите на съдебната власт; достъп до

съдържанието и обмен на данни с потребителите на Единния портал за електронно правосъдие; и достъп до съдържанието и обмен на данни от и с информационните системи на други държавни органи. Поддържането на двете среди се поставя като правомощие на Висшия съдебен съвет. Разделянето на електронното съдържание на такова с документален характер (съдържание на електронни преписка и дело) и на такова, което независимо от това дали се касае за документи или други източници на информация, но с доказателствено значение за процеса (електронни доказателства и доказателствени средства), и обособяването на две отделни хранилища произтича от наличието на по-строги стандарти, критерии и изисквания за съхранение на доказателствата и доказателствените средства в електронна форма, свързани с осигуряване и запазване на тяхната допустимост и препятстване на възможностите за опорочаването им, в следствие на неправилно боравене и съхранение. В този смисъл Специализирана среда за съхранение на електронни доказателства и доказателствени средства трябва да осигурява:

- защита на електронните доказателства и доказателствени средства срещу извършването на действия, които водят до изменения на данните, които могат да се отразят на тяхната автентичност, истинност, достоверност, допустимост, относимост, доказателствената стойност или други техни фактически, технически или юридически характеристики, по начин, препятстващ законосъобразното им използване в процеса;
- технологична възможност за запазване на равностойността на създадените електронни копия, спрямо оригиналите, в случаите на създаване на копия на електронни доказателства и електронни доказателствени средства;
- технологична възможност за установяване на всякакви последващи промени на електронните доказателства и доказателствени средства;
- технологична възможност за документиране на действията довели до промени в електронните данни, в случаите, в които в резултат от извършването на необходими съответни действия, промените в данните са неизбежно;

- проследяемост на всички действия, извършени при боравенето с електронни доказателства и доказателствени средства;
- повторяемост на всички действия, извършени при боравенето с електронни доказателства и доказателствени средства;
- възпроизводимост на всички действия, извършени при боравенето с електронни доказателства и доказателствени средства.

Що се отнася до организационните, технологичните и правните изисквания към реда за боравене и съхраняване на електронните доказателства и доказателствени средства проектът на наредба препраща към съществуващите и утвърдени международни стандарти в областта:

- Указанията за идентифициране, събиране получаване и съхраняване на електронни доказателства (Guidelines for identification, collection, acquisition, and preservation of digital evidence), приети от Международната стандартизираща организация (ISO) в международен стандарт ISO/IEC 27037:2012;
- Указанията относно принципите и процесите за разследване на инциденти (Incident investigation principles and processes), приети от Международната стандартизираща организация (ISO) в международен стандарт ISO/IEC 27043:2015;
- Препоръките за достоверност и надеждност (Recommendations for trustworthiness and reliability), приети от Международната стандартизираща организация (ISO) в международен стандарт ISO/TR 15801:2009; и
- Минималните изисквания към системите за управление на сигурността на информацията (Information security management systems), приети от Международната стандартизираща организация (ISO) в международен стандарт ISO/IEC 27001:2013.

Предвижда се конкретните спецификации и функционалните и нефункционални изисквания към Специализирана среда за съхранение на електронни доказателства и доказателствени средства, да бъдат определени с решение на пленума на Висшия съдебен съвет. В контекста на Референтния

модел за електронно откриване (Electronic Discovery Reference Model - EDRM) Специализирана среда за съхранение на електронни доказателства и доказателствени средства се отнася до процесите, свързани със съхранението, обработването, прегледът и представянето на електронните доказателствата и електронните доказателствени средства.

Проекта на Наредба е изготвен от работна група, създадена в изпълнение на решение на ВСС по Протокол № 27/07.07.2016г., в състав, определен с решения на Комисия “Професионална квалификация и информационни технологии” към Пленума на ВСС по Протокол № 32/05.10.2016г., № 35/26.10.2016г. и № 38/21.10.2016г., а именно: Елка Атанасова - Висш съдебен съвет, Галина Карагъзова - Висш съдебен съвет, Боян Иванов - външен експерт, Александра Цветкова - външен експерт, Валери Михайлов – Администрация на ВСС, Мирослава Чирпъкова – Администрация на ВСС, Светослав Неделчев – Администрация на ВСС, Стефка Калоферова - Министерство на правосъдието, Диана Боева - Министерство на правосъдието, Павел Андреев - Върховен касационен съд, Анчо Димитров - Върховен касационен съд, Георги Бончев - Администрация на Главния прокурор на Р България, Иванка Конакчийска - Администрация на Главния прокурор, Светослав Данчев - Апелативен съд -Велико Търново, Камелия Чукарска - Окръжен съд – Перник, Евелина Златарска - Окръжен съд – Благоевград, Светослав Илиев - Районен съд – Пазарджик и Стефан Чертоянов - Районен съд – Стара Загора.